

Дончо Цончев

Нямаше как

Няма как да не сте обърнали внимание на онова внушително и даже замайващо „rrrrrrrrrrrr“ от автомобилните гуми по паважа. Аз много обичам да го слушам през прозореца на колата. Дано някой ден не изобретят заглушители за гуми, почти нищо няма да остане от удоволствието да шофираш. Това им е лошо на удоволствията – не знаеш кога и как ще се превърнат в нищо.

Засега няма заглушители и е почти невъзможно да караш, без да чуваш сладкия разговор между пътя и колелетата. Малко повече газ, петдесетте моторни коня хукват и цялата луксозна железария се носи напред, по кефа ти. „Скоростта увлича.“ То кое ли не увлича, ако седнеш много-много да му мислиш.

Да пукна, ако знам точно къде отиваме. Всеки момент мога да натисна спирачката и да се откажа от онова, което още е неизвестно. Спирачката е за спиране. Забелязал съм, че голяма част от шофьорите непрекъснато го забравят. Иначе как може да стане дори и една единствена злополука?

Всяко нещо си има предназначение, значи. Тази до мен, с жълтата рокля, е за съвсем друга работа. И си я бива... Като бях малък, съседите държаха една кобилка; изведат ли я от дама и започва да мята задницата си – ха наляво, ха надясно. И мадамата сега – аз отивам да я взема, тя се разхожда пред „Пролет“, уж не ме е забелязала отдалеч. Форсирам два пъти на амбриаж, точно зад гърба ѝ. Това е зовът на моите жребци. Хили се още преди да се обърне: „О, колко си точен!“ Точен съм аз. Питай някой, който ме е чакал по работа.

Дърветата бягат назад като на кино. Някой ги е варосал. Приятно е да гледаш бели дървета край пътя. Толкова пъти съм го правил – все е хубаво. Даже когато ми се случи да се натъжа изведнъж, щом се обърна към дърветата, работите вътре в мен се оправят полека. Понякога и изведнъж.

Понякога даже съм способен да си помисля, че всичко ми е ясно, въобще, макар това да е толкова смешно. Нищо не ни е ясно – това е поблизо до истината. Например сега: тази до мене дали мисли да ѝ плащам през цялото време? Кой да ти каже? Плащам, разбира се, една седмица на море, но не е там работата. Ако продължавам така, къде ще му излезе краят? Заникъде не съм с тези маниери на лорд. Искам да кажа и с този портфейл в задния джоб, който не ми убива кой знае колко, както съм го заседнал на мекото.

Уж в началото се надпреварвахме да се лъжем, а сега си мълчим.
– Обърнахме го на мислителница, мадам – рекох.

– Мадмуазел – каза тя.

И толкоз. Не поема. Една смахната усмивка, нова цигара и пак блее напред. Пепелникът ще ѝ извади очите, а тя все тръска пепелта по пода. Че и по дрехите си. Маниери.

Имам един прост, но безотказен номер с лакът. Като пускам радиото в колата, тъй се навеждам, че моят лакът шава на един сантиметър пред гърдите им. Разбира се, през това време не изпускам пътя от очите си, нито пък изглеждам като човек, който изобщо се сеща какво има на този сантиметър от лакътя му. Някои се дърпат назад – ще ми счупят облегалката. Други се навеждат напред, уж да видят как се върти копчето на радиото. Всяка със своите трикове. Тази, сегашната, се прави, че въобще не забелязва какво става. Не знае, че аз така мога да търся станции до Бургас. И да си мисля и да си представям какво ли не. Нескромността на мислите е най-безопасното нещо на този свят, никого не можеш да обидиш. Е, освен себе си.

Интересно тя какво си фантазира. В края на краищата – каквото излезе. С кое ли пък не е така.

Шосето се чернее напред – безкраен смок. Ние сме в устата му, той ни гълта. Стомахът му е пълен с удобства и музика. Все още не ни е смлял. В канавките съм виждал чудесии, виждали сте и вие. Но най-големият ужас е, като си представя колко катастрофи още не са станали.

Вдясно виждам блато, край което играят дечурлига. И аз съм играл така. И тази до мене сигурно си е играла по дворищата и си е човъркала носа. Много често си представям как някоя много изискана мадама си човърка носа, не знам защо. А тази, като я гледа човек, не може да си я представи седнала върху нощно гърне. Може, ама не е прилично. Не ѝ прилича, искам да кажа.

Шосето прави завой край блатото, дечурлигата още дълго време се виждат. Безименни хлапета, само силуети и гримаси, които подсказват тънки, писукащи гласове.

И аз бях безименен. Или стоименен. За да ме повика, баба Дона си служеше най-често с „ей!“ . В други случаи употребяваше деветдесет и деветте имена от обещаващото „петленце на баба“, през неутралните „холън“ и „айол“ – до агресивното „бре, магаре краставо, нйедно!“ .

Тя имаше една шарена престилка, милата. Докри-вееше ли ми за нещо, все там завирах нос. Щом острата тъкан ме посрещнеше с миризмата на моята баба, веднага всичко се оправяше. Сега няма такива бабички. Изшкембени ми се виждат днешните и напудрени. И все се пишат много заслужили. Всъщност какво ли човек може да е заслужил

повече от живота си?

Мойта баба беше магьосница, това зная аз.

Приказките ѝ ме повеждаха по разноцветната стъл-бичка на пресилката и според края на историята мислите ми задълго оставаха в някоя от цветните ивици – зелени, оранжеви, червени. Имаше и такива приказки, след които чувствавах, че летя като птица в белия облак на къделята ѝ.

Чудно, докде ще ме докара това пътуване, ако не до някакво жълто състояние като роклята на мацето. Все с тая фуста съм го виждал, може да няма друга. „Има рози жълти, жълти като пламъка на восъчна свещ, като лицето па есента. Това са розите на раздялата, розите на примирението със съдбата. Поздравете мълком тези благородни рози, когато ги видите да красят гърдите на някого.“ Как ли би погледнал авторът на тези хубави думи на едно пътуване с кола към морето? Никак. Той си няма хабер от днешните мадами. То и аз не познавам сегашната си партньорка кой знае колко. Тя е просто Коби. Сутринта, когато я видях на тротоара, реших да я кръстя Кобилия. Но Коби е по-кратко. Сега са на мода кратките работи. Например полузапознавате се някак, отивате на море заедно, живеете десетина дни там, после се връщате и се разделяте. И това е цялата работа. Също така са на мода и кратките писмени работи. Намери ли се ербап да пише хубави, полезни и високохудожествени разкази от по две страници парчето, и да бъдат класически, разбира се, с новаторски открития, е, и реалистични, в духа на най-новите течения и националните ни традиции, с изтъкване на общочовешки значимото, то такъв ще стане и богат, и знаменит. Разкази „бити по форма и емоционални по съдържание“ – както един приятел веднъж се изрази.

Много обичах да гледам как баба Дона преде. Когато искаха да похвалят някого за някоя работа, в нашето село казваха: „Като предено от баба Дона.“ Пръстите ѝ се мушваха в къделята отдолу, както муцунката на агне подмушва вимето на майка си, да попреде оттам малко растеж, сила и някакво бъдеще. Бриммммм... – приспиваше ме вечер вретеното.

Все чаках да се събудя голям, затова се и съгласявах да ям повече от хляба и по-малко от гозбата. И нищо не излезе. Къде-къде по-големи личности съм виждал аз в нашето село. Например Рогата. Дори баба ми Дона бе впечатлена от него. „Една лъже, хайманата, за друга мисли и трета е зачернил, вдън земя да го зачернят, дано!“ – казваше по негов адрес. Тя никак не обичаше такива работи. Понякога... Понякога се питам какво ли би казала за мене, сега, любимата ми баба Дона, но

обикновено си развалям настроението силно и избягвам да продължа мислите в тази посока. Предпочитам да слушам музика. Да танцувам. Да си карам колата, да зяпам варосаните дървета край пътя и особено морето.

Морето, което вече е пред очите ми.

Не съм милионер, забравих да ви кажа още в началото, затова оглеждам къщиците на това село вместо големите хотели по брега. Тази до мене най-много да си е скрила в пазвата десетина кинта за зор заман. Пък и обичам тихи стаи на село. Напомнят ми моето детство. Разни смешни резета по портите, пурии от каруци, някой плъх, чатал за каменна сол, миризма на тор, кудкудякане.

Едно хлапе се крие зад оградата в мига, когато вече спирам. Лицето му е като пита, а косата – жълта и разпиляна – като слама. Ще речеш някой с един само замах му я е лепнал отгоре. Ако беше сувенир, Коби сигурно щеше да иска да ѝ го купя.

– Ей, бандит, как се казваш?

Все едно, че оградата питам. Хлапето хукна назад, в двора, и гласчето му заподскача, като че го вадеше от петите си:

– Мамо! Мамооу! Леката кола спря пред дома, мамо! Точно пред дома!

Майката сигурно я нямаше, защото хлапето веднага се върна и излезе на улицата. Застана на мястото на отворената врата и тикна мръсния си пръст в устата. Без второ подканяне насече името си със сатър:

– Живко! Христов! Петров!

Веднага след това обясни, че те имали свободна стая, майка му била тук, ама сега я нямало. И накрая насече най-важното:

– Ама ще ме повозиш, чу ли!

– Дадено, Живак. Ще те повозя чак до Бургас.

– Хайде!

– Е, как така хайде? Сега колата е уморена. Утре, вдругиден ...

– Че тя да не е магаре, да се уморява! – Абе не е магаре, ама чуй я как пъшка.

– Къде? – Живко пристъпи плахо към прашната кола.

– Там долу, под лъскавото, където най-много се е уморила.

Момченцето се хвърли по корем в пепелака и се завря да види, като се смееше с щърбата си уста. Натиснах клаксона, той врекна в лицето му и така го уплаши, че трепна и си удари главата о бронята. Ревна, тъкмо сега майка му пристигна и кой знае какво щеше да стане с нашата квартира у тези хора, ако Коби не се бе хвърлила към хлапето с някакво

шоколадче, което извади от чантата си, и с всичките си пет хиляди трикове за нежност. След секунди Живко отново се смееше и доверчиво се лепна за крачола ми.

– Защо ти е червена колата бе, бате Гошо?

Аз попитах жената дали имат една стая за нас, тя каза:

– Ами такава, той, Христо ... ние имаме стая, ама сега е малко разхвърляно, пък заповядайте...

Тя беше много приятна булчица. Като бях малък, всичките ми вуйни бяха такива. Тичаше нагоре по каменното стълбище и ни канеше да влезем.

– Кажй бе, бате Гошо, защо ти е червена колата?

– Ами ти каква искаш да е?

– Синя. Друга да е.

– Е, не е синя. Щом не ти харесва ...

– Харесва ми бе, бате Гошо! Харесва ми, само че да ме возиш! Тогаз най-много ми харесва!

Майка му ни повика да видим стаята. По стъпалата Коби се отказа от своя кобилски маниер в походката – това ми направи силно впечатление. Аз я представих на Живковата майка като „другарката ми“. Да го разбира, както на нея ѝ е удобно. От този момент Коби съвсем се препарира.

Стаята беше сносна. Когато се върнахме за багажа, Живко усилено човъркаше по колата и оставяше шоколадени длани и пръсти наред.

– А, мой човек, ако мислиш, че това е играчка! – казах аз строго.

Още се чудех как да му обясня приятелската, че не обичам деца да ми пипат колата (впрочем и възрастни), когато майка му дотича, дръпна го за ръката, та ѝ се стори малко, джасна го още веднъж здраво и му шибна един звучен шамар, мълчешката. Она ревна отново. Много мразя такива истории. Сигурно можех да намеря квартира без такъв високоворител, но вече нямаше как. Даже бях бутнал в ръката па хазайката някой лев аванс.

Тъкмо това „нямаше как“ си повтарях и по-после, когато отивахме към плажа, и още по-после, и понякога си мисля, че ако някога с едно изречение трябва да обясня много от постъпките си въобще, то това безглаголно изречение е именно: „Нямаше как.“

Какво да правя сега, след залез слънце? А и къде могат да бъдат селските кръчми, ако не на площада? Оставих Коби да се мотае из стаята, да се аклиматизира за довечера и се отправих към площада с най-чорбаджийската си походка.

По всички маси в кръчмата стърчаха високите, дългошиести бутилки Поморийски димят. Не обичам да бия особено на очи и скоро се почувствах така, както обикновено се чувствавам на такива места. Пия си сам и от време на време се вслушвам в разговорите по съседните маси. Много обичам да прониквам в бита на някого, не знам защо. Имам такъв навик. Вляво от мен седи едни много важен рибар – говори високо, другите го зяпат. Вие сте били, разбира се, в такива кръчми край морето, няма какво толкова да ви описвам – човекът се казваше Борю и беше „пиронът на програмата“. Приличаше на борец от свободния стил – азиатски примитив с ужасни косми и червена кърпа на главата. Не казвам коси или брада, мустаци – космите бяха навсякъде освен по гърба на носа му и вътре в очите. С течение на времето димятът обаче започваше да го тушира, думите му вече не излизаха толкова ясно от устата и по едно време клюмна. Мислех, че си придремва, когато изведнъж от него шурна такъв звук, като че ли повръщаше баластра:

– Гъррррррди си с ррррози накичииии!...

И другите поеха като исо – никой не се притесняваше от това, че почва, когато си иска. На пасажа „и с пълни чаши пий наслада“ аз си налях, да изпълня по текста. Усмивах се доволно на собствената си интелигентност, когато забелязах, че и по другите маси всеки налива в чаши-те димят. Вече не е лесно и да си хитър – всеки започна да се сеща за някакви работи. Ужасно, нали? Няма значение, ще му ударя няколко наслади и ще се прибирам. Тази вечер и без това имам нужда от алкохол. Въщност Коби се казва Мария. След обед, докато лежахме на плажа, ми разправя житието и битието си. Без никаква връзка, вече не ми идва наръки да я наричам в себе си Коби. Нищо, нека си е Мария. Никога не съм държал особено на имената. Когато момичето е хубаво, това няма никакво значение – забелязал съм нееднократно.

Борю тресна един юмрук на масата и стъкларията уплашено звънна. Ревна да му дадат някой си Петков тука, сега да му го дадат, щял да му извие вратлето ей така на, така! Не след дълго разбрах, че този Петков е инспектор по риболова, че Борю е браконьер с много широка известност и, естествено, екзотичният му живот имаше в лицето на инспектора своя зъл демон.

Разкошно беше тук, но трета бутилка ми се видя много. Наистина сам човек даже и за пиене не става – забравих кой го беше казал. Възможно е например да е Хемингуей, той е опитвал тези неща по рибарските кръчми на този нервен свят. Сигурно е той. На него може да му се вярва.

Навън е прохладно, по улицата няма никой. Пред Живкови една котка лежи под колата ми и очите ѝ лъщят. Те лъщят по-силно от „котешките очи“, а ние все говорим за големия напредък на техниката.

Полека отворих вратата. Двайсетината крачки по двора, които ме делеха от първата нощ с Мария, започнаха да се стопяват под краката ми. Още десет, още пет – влизам в тази тиха, селска, крайморска стаичка, така отдалечена от глупавите житейски отговорности и предразсъдъци...

Но Мария се оказа долу, при хазяите. Какво идиотско усещане беше, когато отворих вратата на нашата стая и в леглото ѝ нямаше никой. Помислих си, че е офейкала. Някои правят така – залъгват те, превърнат те във фойтонджия и в последния момент се изхлужат по най-баналния начин. Както и да е, сега пък разбирам, че Живко и Мария са повече влюбени един в друг, отколкото ние с нея. Заварих ги да си играят с една парцалена топка и когато казах от вратата „добър вечер“, те едва намериха време само да ми кимнат.

Ето сега как всичко се обърна с главата надолу: на Живко майка му ни спря на вечеря и не даваше и дума да стане за отказ. Свих рамене, Мария донесе в едно торбе някакви луканки. Тя взе такова участие в подготовката на масата, че Невяна (така се казва Живковата майка) бледнееше пред нея. Хлапето цяло се тресеше от радостната възбуда. От въпросите му около колата едва вземахме думата от него. „А, няма отърване от него – каза Невяна. Луд е полудял да тича цял ден подир камшионите!“ Изобщо наемалко той отново не яде бой.

Баба му много ме ядоса. Тя почти не говореше, но през цялото време охкаше скептично. Изглежда, запазваше особено мнение по въпроса „другарката ми“. На всичкото отгоре името ѝ – баба Дона – ми действуваше на нервите. Имаше нещо много нахално в това, друга бабичка да се казва като твоята собствена, нали?

Два часа по-късно седяхме с Мария на терасата един до друг, а гърбовете ни бяха опрени в топлия зид на къщата. Хазяите спяха. Беше точно времето, когато „луната изплува“. Тук тя наистина изплуваше, тъй като тъмният хоризонт на изток беше море.

Е, мълчим срещу изплувалата луна и това си е. Слушаме транзистора и щурците. Прелестната първа нощ с Мария – ясно – отиде по дяволите. Човек не може да вечеря по този начин, в такава компания и после да изиграе всичко онова, което си е намислил набързо още на тръгване.

Не знам защо. Знам само, че в момента нищо друго не може да се направи освен това, което правим, зазаяпани в луната. То не е точно (онова от намеренията ми), като да вземеш лопатата и да копаеш кладенец. Невяна поне десет пъти ми беше казала: „Гошо, Гошо, късмет си имал с такава булче, да знаеш. Голям късмет!“ А на Мария разправяше: „Миче, ние с Христо първата година ... И после, Миче, като се роди Живко...“ Ей такава атмосфера – цялата вечер. Мария се унесе в някакъв измислен свят, все едно заигра роля във филм. И сега още беше такава унесена, просто нямаше как да ѝ счупя тази играчка.

Всъщност какво ли толкова има за нервничене? И на мен не ми е никак зле така, с гръб о топлия зид на селската къща. На всички ни е добре, като помислиш. И на двете баби Дони – живата и покойната, – ако можеха да ни видят така кротки и замислени в тихата нощ. Колкото за приятелите, които после трябва да лъжа, та да изляза в очите им голям герой – това е въпрос на чиста фантазия. Всъщност никой, когато му разправяш някаква история, не те пита това истина ли е или не е, само иска тази история да му е приятна.

Изведнъж чухме ритника, от който ръждивите панти на старата порта приплакаха и също като в онези романи, където героите се събират непременно на едно място, в нашия двор влезе Бoryю. Край високите градински метли нашият знаменит хазяин си спести едно отбиване до тоалета и се прибра долу. След малко чухме гласа на Невяна:

– Няма ли да вечеряш, Христо?

Тишина, стъпки, капак на алуминиева тенджера. Бoryю:

– Ти защо не спиш, бе?

Скърцане на креват, стъпките на Живко.

– Тате, днес бате Гошо иска да ме вози, пък май-ка ме бие!

– Защо биеш детето, ма?

– Ще се вози, когато баща му купи кола.

– Татко, татко, купи кола! Ние сами ще се возим. Ще караме рибата на Бургас и ще ходим с нея на бостана!

Ръмжене, стъпки, гласът на Бoryю:

– Я лягай!

– Не ща да лягам! Искам кола!

– Ля-гай!

– Не викай така, ще събудиш хората и ти!

– Татко бе, другите как си купуват коли!

Шамар. Познатият плач на Живко.

– Христо!

Минава доста време в пълно мълчание, ако не се смята хълцането на Живко. Това време е напълно достатъчно да се досетя, че на Христо, нашия хазяин, това „Борю“ е екзотичният прякор. И друг път ми се е случвало да подслушвам, но въобще нямам такъв навик. Само когато е много интересно. Сега беше много приятно, направо – на всичкото отгоре за пръв път, откакто се познавахме с Мария, правехме нещо наистина заедно. С изненада открих, че тя докосва рамото ми макар само с върха на пръстите си. Странно нещо, косата ми вече започна ... да не се сгъстява, а още не мога да си обяснявам защо някога някое малко допиране с върха на пръстите е по-голямо и по-значително, отколкото да кажем три денонощия, прекарани заедно в някоя вила. Или съм тъп, или и в тези неща има магия, като на баба ми в най-хубавките приказки едно време.

Отново гласът на Борю-Христо:

– Какви са тия, дето си ги прибрала горе?

Невяна:

– Хора.

Драскане на кибрит, втора клечка, сериозно оригване.

– Знам, че не са маймуни. Какви хора, те питам.

– Ами хора работили, печелили и сега си правят почивката.

– Женени ли са?

– Ти ли си се загрижил за това?

– Отговаряй, каквото те питам!

– Годеници са. Скоро ще се женят. Тя ми каза, ама поръча... помолите ме да не таквоз... Ти гледай сега да раздрънкаш!

Още едно оригване, псувня по наш адрес, която изразява по-скоро обикновена незаинтересованост, отколкото специално докачение и обида.

Сега вече и да се прибираме в стаята, каква полза? За кой ли път се убеждавам, че всяко подслушване се наказва. Изведнъж гласът на Христо-Борю прозвуча като земетресение:

– Още сабалем да ги няма! Ясно?

– Казах ти, че са годеници! Няма да държим стаята празна, наесен детето тръгва на училище!

– Слушай...

– Не ща да слушам! Седем години все те слушам и все на този хал сме! Само знаеш да се напиеш и да биеш детето за щяло и нещяло, пък барем една играчка като хората не е видяло досега! С приказки ни храниш!

– Стига!

– На такъв като тебе нищо не му стига! Я се виж на какво си замязал. Мъж!

Шамар. Едно изненадано „А!“ от Невяна.

– Прибрала ги от майната им, да се търкалят горе, в къщата ми, и на всичкото отгоре курназ! Като не съм ти мъж, какво съм ти?! Казвай, де! Оня по-мъж ли ти беше ма, гювендио градска!

– Не обиждай! Ти си го измисли този оня, че ти е по-лесно така!

Дълго време тишина. Може би щеше да има и още, но аз усетих, че моментално искам да се прибера в стаята. Мария с готовност ме последва.

– Не светвай, ако обичаш – прошепна тя.

– Защо? От комарите ли се страхуваш?

– Не.

– А от какво?

– От нищо.

– Тогава защо се държиш така?

Тя пак ме докосна с върха на пръстите си и на лунната светлина видях, че се усмихва слабо. Почувствавах се глупав. Тя всъщност се държеше великолепно, бъркотията беше в мен.

– Как се държа според тебе? – прошепна още по-тихо Мария.

– Лошо, как.

Сложих ръцете си на раменете и. Тя леко ги повдигна.

– Не мисля, че се държа лошо.

Притиснах я до себе си. Предполагам, че в този момент по цялото крайбрежие има хиляди, няколко хиляди двойки в тази поза. Това предположение внезапно и рязко ме ядоса.

– Добре де, тогава ... аз ли се държа лошо?

– Не – каза тя. – И ти се държиш напълно нормално. Само си помислих, че ще повозиш малко този Живко.

– Да беше ми казала. Цял ден щях да го разкарвам.

– Не е въпросът аз да ти кажа, това е вече друго. Въпросът е ти сам да поискаш да го повозиш.

Лицето ѝ е точно срещу моето, а аз тъкмо сега не искам да я целуна. Нещо ме е яд – не знам на кого и защо. Въобще идиотска вечер. Започвам да си търся цигарите (за да се отдръпна от нея) и ми идва да набия някого. Но зная, че и това би било глупаво.

Харпунът ми е ръждясвал цяла година, трябва да го смажа малко,

преди да се потопя с него в морето. Тъкмо докато Мария се поразкара по тераската и по двора, както е по бански, да я разгледам добре на светло. Много е хубава, дяволите да я вземат. Като рибка.

Борю пуши наред двора с ръце в джобовете. И той не бил от ранобудните. Косата му стърчи, стърчат и космите на всички страни от лицето му. Димът от цигарата му пречи на окото, но той не помръдва ръце от джобовете, да я махне от устата.

– Слушай бе, ти набобдаш ли нещо с тая стрела, или само така, за парлама?

Аз правя най-авторитетно загадъчната си физиономия и казвам тежко:

– Като се върна, ще си поговорим пак.

На всичкото отгоре успях да кажа това скромно. Забелязал съм, че колкото по-скромно успееш да пробуташ нещото, толкова по-голям е ефектът.

– Ако наистина донесеш нещо, ракията е от мене! – заяви той и най-сетне извади ръце от джобовете, та да си помага на говора с жестове.

Мария изнесе транзисторчето, Живко дотърча отнякъде и отново цял се разтрепера. Докато не видя в ръцете си това чудно малко радииче, не миряса. И докато не яде пак бой. Защото го изтърва, то млькна и Борю-Христо му лепна такъв шамар, че сламените, безредни коси на двамата се тръснаха като градински метли.

– Хулиган! – изрева бащата. – Света да му дадат, няма да му стигне!

Мария хвана Живко за ръката и го заведе в нашата стая – след малко се върнаха с шоколадови бонбони, за всички ни по един. Отново скоро всичко беше в ред, ние с нея тръгнахме към плажа. Тя пак така си мльчеше, както и по време на пътуването. По едно време изтърси ни в клин, ни в ръкав:

– Знаеш ли... Ти си човекът, който има всичко и който непрекъснато раздава нещастие. Така излиза.

– Пак ли за това хлапе ще ми говориш?

– Не, не само за Живко. Въобще. Като че ли сам никога не си бил малък. Никога не си бил слаб. Никога не си зависел от другите. Нали не ми се сърдиш, че ти говоря толкова откровенно?

– Глупости, защо да ти се сърдя?

Лъжех. Пак ме беше яд. Не знам на кого. Добавих бързо:

– Само че сега влизам във водата, защото нямам търпение и защото

съм дошъл тук за това.

Пак имаше лъжа. Интересно: напоследък не мога да си отворя уста-та, без да излезе от нея някоя лъжа.

– Наслука – каза Мария.

Исках да се развикам силно, да ѝ кажа, че довечера ще взема това хлапе Живко и ще го разхождам с колата, докато заспи на седалката, че ще му купя пет кутии шоколадови бонбони и два транзистора, да си ги чупи – но вече бях напалпал шнорхела и нагазвах във водата с гръб към нея, да не ми пречат плавниците, а аз, забравих да ви кажа още в началото, нагазя ли във водата, забравям веднага за сухия свят, не знам защо.

Под водата е страхотно красиво... Нищо, че в момента не ми се ловува кой знае колко трепетно. Пък и май няма много риба сега. Няма значение. Разглеждам наоколо. Най-ситните същества – планктонът – се кандилкат от теченията сяпю. Те нямат свой път. Чакаат да бъдат изядени от малките рибки, затова са и създадени. Малките рибки пък са измамвани и едновременно спасявани от стадния си стремеж. По-големите тъкмо затова ги забелязват и нападат по-лесно, защото са много на едно място. Но само тук има шанс да оцелееш при нападение – в ятото. Едно барбунче настървено подгони в краката ми своето по-малко събратче, стигна го и го налага на три залъка. После легна на един камък между кафявите водорасли и имаше доволен вид – радваше се на успеха си. Това трая почти цяла минута, след която самото стана жертва на друга, по-голяма риба, точно пред очите ми.

Удивителен свят... Големите изяждат малките. Порят водите нагоре-надолу и раздават нещастие, защото по този начин търсят своето щастие. Виж ги тя. Като са били малки, току-що излюпени от хайвера, колко ли са треперели от страх, че ще бъдат изядени? Но когато станат големи, забравят това. Какви риби!

На Борю хич не му се вярва, че съм намушкарал на стрелата си такъв голям кефал, а сам знае отлично, че по това време няма откъде да го купя. Все пак шишето с ракията е на масата.

– Много бавно вярваш ей, хазяин! Хайде, наздраве.

Той каза, че бавно правел всичко, ама като го направел, направено бивало. Какво работел ли, щом не бил в рибарската бригада? Аз съм бил арабия момче, разбирал съм ги тия работи: – фъс, бум! – и готово. Да го хванат? Него? Дали съм хващал жива риба за опашката? Слушай, хазяин, вече сме си свои, не те ли е страх? Аз гледах един филм, там значи

един такъв като тебе... Не обичал кандърми, той на мене бъркал ли ми се в работите? Всеки неговата, това знаел той. А капсулите, лесно ги намираш, а? Хич даже. Много терсене работа. И опасна, а, хазяин? Ами опасна. То сега кое не е опасно, щом си решил да изкараш някоя кинта повече. Слушай, що не ме вземеш един път с лодката? Че да те взема. Само че това става нощем и е доста далеч от брега. Знам. Откъде знаеш? Сещам се. Тарикат си ти, Гоше, харесваш ми. Наздраве. Наздраве. Отворен си, значи, на всички номера. И ти ми харесваш, хазяин, ама си много як в пиенето, а? Има ли такова нещо? Браво! Присмяла се кука на криво дърво! Наздраве бе, въздържател! Виж как го измислил народът, да се вика „наздраве“. Нали? Абе голо здраве – жива болест. Аз сигур съм имал доста мангизи. Намират се. Виж, цар си, майка му стара, казваш си. Туй другите много лъжат ей, брат! Все нямат, все охкат, пък... Свят различен, нали знаеш. Зная аз, зная, не ме гледай, че съм прост. Само едно не мога да разбера. Кое? Ами кое... Например откъде у тебе тия мангизи, а? И у другите младоци, които се шляйкат по цяло лято с колиите. Сигур муруците бутат, иначе как? Муруците, ами как. Де бутнат, де ние ги избудалкаме и така. Цар си, Гоше! Мъжко момче си! Наздраве. От здравето по-хубаво няма. Тия са хубави работи, въобще. Кои? Ами ей така, моабета ни. Ама и ракията си я бива, а? О! Бррр! Царе сме ние с тебе, да знаеш! Е, как иначе? Наздраве. Наздраве! Здраве главите ни да троши.

Нощите навътре в морето са по-истински, отколкото нощите на сушата. А и на тъмнината нищо не подхожда повече, отколкото тишината. Лодката, накъдето и да я кривнем, все цепи по жълтата пътечка от месечината. С Бору се сменяме на веслата, курсът ще е дълъг, а моторът не трябва да се чува от брега.

– Капна ли вече?

– Глупости. Мога да карам така до Одеса.

– Ячък си ти, то се вижда.

– Ти и от мене си по-як.

– Кел файда... Бре как ми се пуши, майка му стара...

– Никога ли не запалваш при тая работа?

– Няма как. Светлинните се виждат от километри, пък и огънче може да падне, където не трябва.

– Все там държиш капсулите, а?

– Тук им е мястото. До сърцето.

Веслата плясват в тишината и се чува напевно, звънко, тихо бълбукане, сякаш някой краде от дамаджана. Мускулите ми приятно са

набъбнали. Напоследък все по-рядко ми се случва да върша нещо с мускули. Не мога да се сетя за по-голямо удоволствие от усещането на собствената физическа сила. Гребането винаги ми е приличало на стихотворение от Иван Вазов: „Тъй-тъй-тъй... Тъй-тъй-тъй...“ Като някоя поема, в която се разказва за красотата на прегрешението.

– Да бяхме се сменили, а, Гоше?

– Дума да не става.

– Тогаз ще ти дам капсулите у тебе. Те са в едно надупчено картонче, всяко поотделно. И са увити в три бархетни кърпи. Няма страшно.

– Абе щом ги носиш ти, ще ги нося и аз. Дай ги.

– Чакай, аз сам ще ги сложа в джоба ти.

Той провери внимателно джоба ми, след това ги намести вътре и закопча капака му.

„Тъй-тъй-тъй... Тъй-тъй-тъй ...“

– Нали знаеш, акълът ти все там да е, в джоба.

– Бъди спокоен.

Наведе се ниско в лодката, изгърби се и драсна кибритка. Миг след това мирис на суха „Арда“ бодна ноздрите ми. Дигна капака на мотора, нави ремъка па шайбата и рязко дръпна. На четвъртия път моторът забръмча.

– Ява, нали?

– Ява. Ама смесвам бензина с каквото масло ми падне и ...

Връщаме се. Борю пее за някаква колиба от папур, дето светели две очи и всяко от тях светело по-силно от фара на вълнолома. Казвам му:

– Живеете си вие тука, край морето.

– Чуждото яйце е по-голямо, питай всеки циганин.

Смее ми се. По-дребните звезди вече ги няма, едрите още блещукат. И небесният свят е от малки и големи. Избледнялата месечина натопи долния си край в хоризонта – да се напие с море, преди да отстъпи небето на слънцето. Тук брегът е такъв, че и на изток, и на запад все е море. Борю вади плоско шише, с бакелитова запушалка на винт.

– Дай ми капсулите.

Внимателно му ги давам. Слага ги в пазвата си, мести ги към гърба си, крие ги от възможната искрица огън, щото сега ще пушим по цигара.

Шишето не е голямо, след малко време започва да дрънчи празно по дъното на лодката. И гласът на Борю-Христо дрънчи в татуираните му гърди, докато ми обяснява, че съм имал повече, отколкото ми трябвало, че всеки човек имал повече, докато е жив и здрав. Кола, радиийце, бъзикалки. Ама най-хубавото, което съм имал, била Мария. Да съм

прощавал, ама имало неща, които той по-добре разбира от мен. Женицата, детенцето... Абе какво да ми разправя, всеки с акъла си.

Наближава да съмне. Май ми се спи. Усещам странно, лудо желание да видя по-скоро Мария. Мичето. Нищо не искам от нея, само да я видя. Ако тя си има един малчуган, колко ли ще трепери над него. Ще му разправя приказки, ще му крие шоколадчета и ще му казва: „Петленцето на мама ...“

Утре, като ги взема с Живко, та в Бургас. На най-голямата сладкарница, в средата. Какво ти утре, то вече съмна. Ей сегичка. Въобще не ми се спи и имам страшна нова сила, напълно непозната досега.

Опъвам веслата и ми се пее до небето.

„Тъй-тъй-тъй ... Тъй-тъй-тъй ...“

КРАЙ

© 1983 Дончо Цончев

Сканиране, разпознаване и редакция: Светослав Иванов, 2007

Публикация:

Дончо Цончев
ПРАЗНИК БЕЗ ПОДАРЪК

I издание

Рецензент Кръстю Куюмджиев
Редактор Стефан Поптонев
Художник Веселин Павлов
Художествен редактор Александър Хачатурян
Технически редактор Тодор Бъчваров
Коректор Нина Велчева

Издателски № 7082

Дадена за набор на 6.I.1983 г.

Подписана за печат на 10.IV.1983 г.

Излязла м. май

Печатни коли 11,50. Издателски коли 9,59

Условно-издателски коли 9,53.

Формат 84×108/32. Тираж 20 110

Цена 1,20 лв.

Код 22/9536222211/5605-9-83

Партиздат – София, бул. „В.И.Ленин“ № 47
ДП „Д. Благоев“ – София, ул. „Н. Ракин“ № 2

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3172>]